

Analysegruppa

Analysegruppe lagar analyser, samanlikningar og rapportar til universitetsleiinga om trendar, rammer og utviklingstrekk som er aktuelle for å gjennomføre UiBs strategi.

Analysegruppas medlemmar: Ingar Myking, Steinar Vestad, Bjug Olav Bøyum, Svein Jarle Nymark, Gry Flatabø og Susanne Mikki.

UiB fortsatt på siteringstoppen i Norge

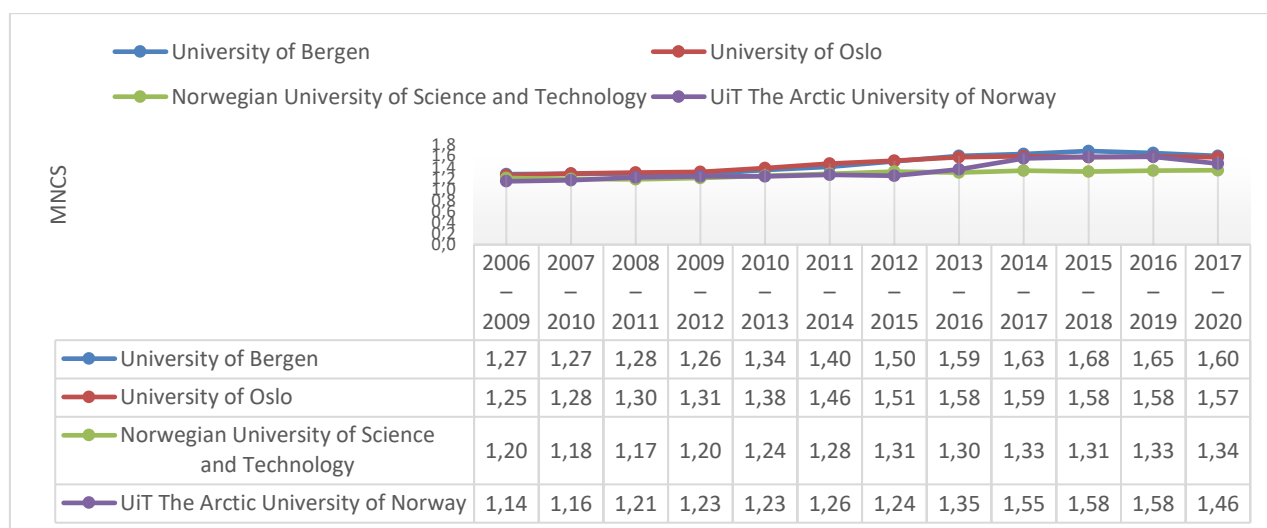
Den anerkjente [Leiden-rankingen](#) er kommet med sin årlige oppdatering: UiB som universitet blir sitert 60 prosent over det som er verdensgjennomsnittet og siteres dermed størst mest av de norske breddeuniversitetene.

Leiden-rankingen er en årlig rangering av de over 1300 «viktigste» universitetene i verden, basert på bibliometriske indikatorer som viser trekk ved universitetenes publisering. Den lages av forskere ved Centre for Science and Technology Studies (CWTS) ved Leiden University, Nederland, og er basert på data fra Clarivates bibliografiske database Web of Science (WoS) med utgangspunkt i en liste av publikasjoner for perioden 2006-2020.

Tallet er 1,60

I rankingen får UiB en siteringsgjennomsnitt eller «Mean normalized citation score» (MNCS) på 1,60. Det betyr at UiB som universitet blir sitert 60 prosent over det som er verdensgjennomsnittet (verdensgjennomsnittet er lik 1). Etter å ha hatt en kontinuerlig oppgang opplever UiB nå en forsiktig nedgang. UiB ligger

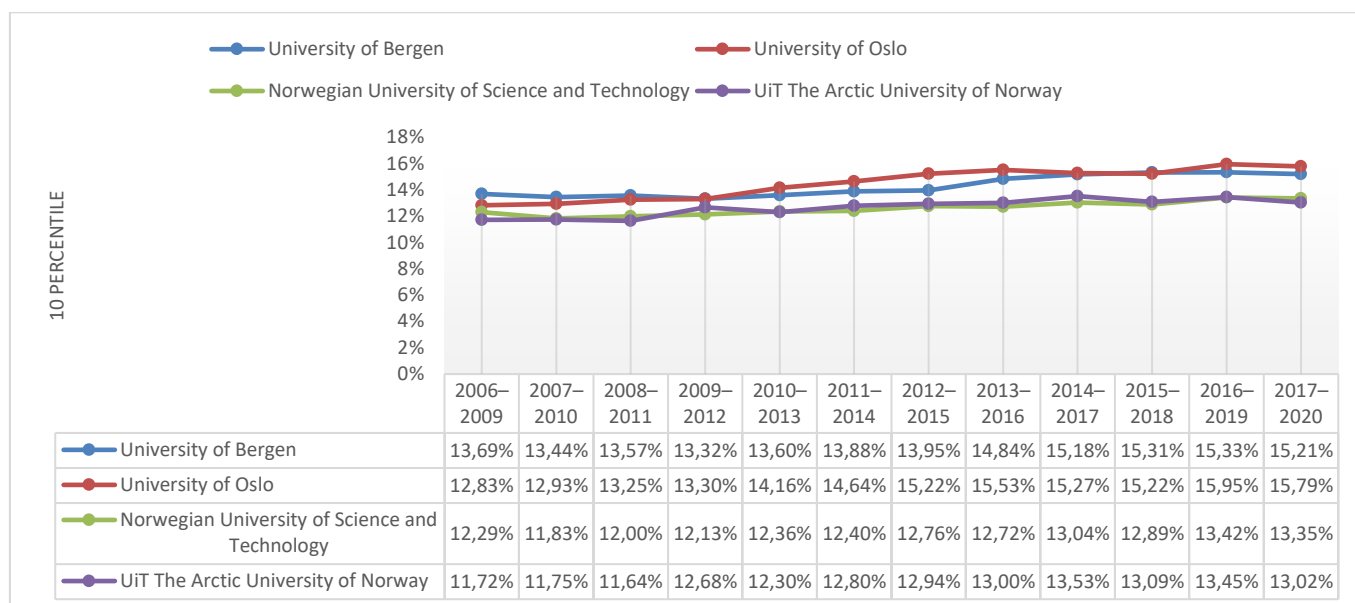
likevel fortsatt på toppen av de fire breddeuniversitetene, men kapper om plassen med UiO.

De beste publikasjonene

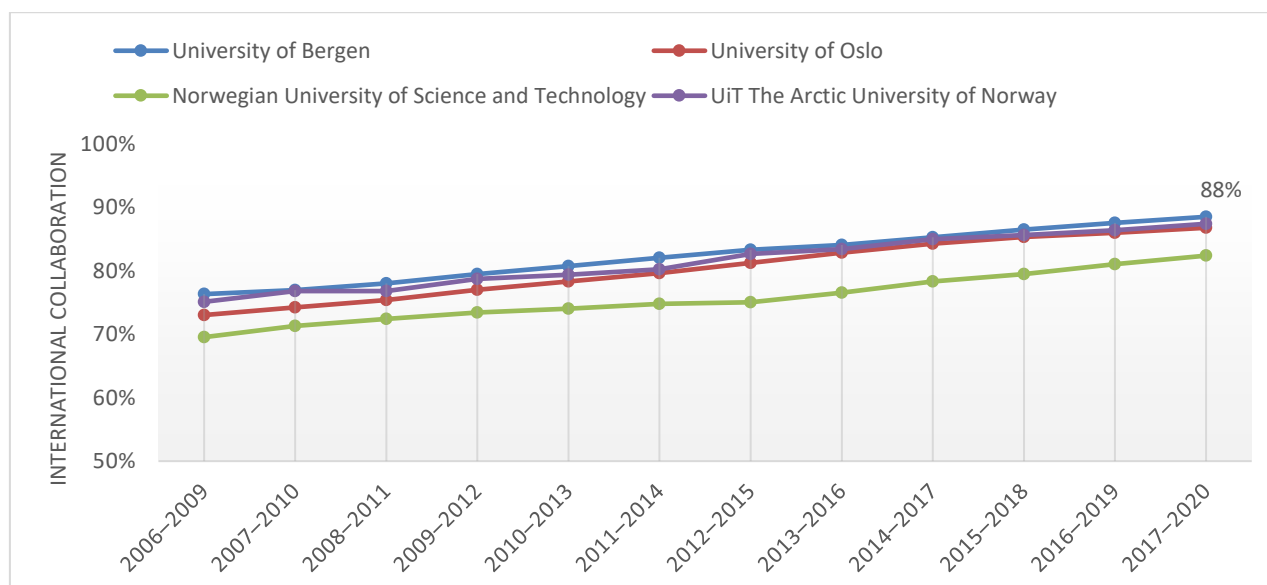
Mens MNCS sier noe om siteringsraten sammenlignet med verdensgjennomsnittet, sier prosentilene noe om andelen publikasjoner i toppsiteringsklassen. Prosentilene er gjerne et mer robust mål, mens MNCS kan være påvirket av noen få publikasjoner med uvanlig mange siteringer, som gjerne trekker opp målet.

Når vi ser på universitetenes andel av publikasjoner som er innenfor de topp 10 prosent mest siterte, er utviklingen ved UiB noenlunde stabil, men noe lavere enn ved UiO. 15,21 prosent av UiBs publikasjoner (2017-2020) ligger i 10-prosentilene, det vil si 5,21 prosent over verdensgjennomsnittet.

Internasjonal sampublisering

Når det gjelder sampublisering, så er tendensen fortsatt økende. Dette gjelder for så vidt alle breddeuniversitet, men spesielt UiB (88 prosent av publikasjonene utgitt mellom 2017 til 2020 hadde en medforfatter utenfor Norge). Her minner vi om at datagrunnlaget består av kun tidsskriftpublikasjoner i WoS, som kjent har en angloamerikansk bias. Basert på NVI/Cristin-data ligger andelen på 61 prosent for UiB, noe som fortsatt er topplass blant breddeuniversitetene.

Gode resultat for UiB i Multirank

UiB må nøye seg med den nasjonale andreplassen i årets Multirank som kan bli historiens siste. UiO får 12 Aer mot UiBs 11.

U-Multirank er et europeisk rangeringssystem som har en alternativ tilnærming til internasjonal rangering av høyere utdanningsinstitusjoner. Sammenlignet med andre globale rangeringer gir U-Multirank informasjon om et bredt spekter av høyere utdanningsinstitusjoner og gjør det mulig for brukeren å identifisere og sammenligne institusjoner med lignende profiler og oppdrag.

Ikke i 2023

Sett i et lengre perspektiv har Multirank ikke greit å etablere seg som et godt alternativ til de andre rankingene, [Multirank](#) er arbeidskrevende for de deltagende institusjonene, og det er nå usikkert om den vil ha finansiering i årene som kommer. Det er lyst ut midler for en ny periode, men det er ikke gjort en ny tildeling. U-Multirank sier selv at de ikke vil gjøre en ny innsamling for 2023, men de ser for seg at de kommer tilbake - i et eller annet format.

Ni norske

2022-utgaven av U-Multirank vurderer ni norske høyere utdanningsinstitusjoner. UiB kom i fjor «best» ut i Norge med 13 A-karakterer. I år er det UiO som kommer best ut med 12 A karakterer. i. UiB har 11 - sammen med Idrettshøgskolen og NMBU. NTNU har sju, UiT seks. Se [nasjonal](#) oversikt her UiO ligger høyere på en del forskningsindikatorer, publisering, siteringer, post doc, kunnskapsoverføringer og patenter. UiB er fortsatt best på det som har med "international orientation" å gjøre. UiB ligger også i det øvre sjiktet når det gjelder gjennomføring på masternivå.

Målet er kvalitetsutvikling

Rangeringssystemet sammenligner den relative ytelsen til høyere på tvers av fem brede dimensjoner: (1) undervisning og læring, (2) forskning, (3) kunnskapsoverføring, (4) internasjonal orientering og (5) regionalt engasjement. Hver dimensjon består av en rekke kvantitative indikatorer. Karakterene er: • A – Very good • B – Good • C – Average • D – Below average • E – Weak

Ellers er konstruksjonen av "rank groups" sentral i metoden: "The rank groups refer to the distance of the indicator score of an individual institution to the average – or rather the median – performance of all institutions that U-Multirank has data for". I praksis betyr det at det for en del indikatorer skal lite til for å droppe en karakter, f.eks. "internships in the region" der UiB falt fra 100 prosent (og A) til 99,9 prosent (B) i år fordi at vi hadde et par studenter som hadde vært på praksisopphold i Brussel.

Ulike datakilder

De som står bak målingen understreker at hovedpoenget ikke er å rangere institusjonene, men et verktøy for studenter og ansatte innen academia til å sammenligne ulike institusjoner i ulike land når de skal velge seg nytt studiested eller en ny arbeidsplass. Resultatene er dels basert på data som institusjonene

selv rapporterte inn, dels på studentevalueringer og dels på data fra internasjonale bibliometriske (Leiden) og patentdatabaser som U-Multirank henter ut direkte. Dataene som brukes i U-Multirank er gjennomsnittstall for tre foregående år

QS-ranking 2023: UiB så vidt under på topp 200

UiO kommer best ut i Norge som nummer 101 i verden, opp en plass fra i fjor og fjerde best i Norden etter København, KTH og Lund. **UiB** er nummer 207 og går ned åtte plasser fra i fjor, og er nummer to i landet. NTNU er på tredjeplass i Norge som nummer 352 i verden, går 17 plasser opp fra i fjor. Universitetet i Tromsø plasserer seg som nummer 454, 14 plasser ned fra i fjor

QS World University Rankings (QS) publiserer flere ulike rangeringer hvert år. De viktigste kan grovt sett deles i to: de som er på institusjonsnivå, og de som kun forholder seg til ett eller en samling fagområder. Oslo skårer best på forskning, Bergen best på graden av internasjonalisering av de vitenskapelige ansatte. NTNU får høyest skår når det gjelder omdømme blant arbeidsgiverne.

UiB kryper nedover

UiB har hatt en noe negativ utvikling siden 2020, særlig på siteringsindikatoren. Dette står i motsats til Times Higher der resultatene er svært gode på siteringer (best i Norge). QS endret utrekning for siteringsindikatoren nettopp i 2020. Vi har vært i dialog med QS i flere omganger for forså kva de har gjort, men har ikke fått svar på hva endringen har gått ut på eller hva den konkrete definisjonen på indikatoren er. Vår teori er at de nå måler utfra enmodell der publiseringene fraksjoneres (deles på antall forfattere) og ikke telles som en til en. UiB har mye internasjonalt samforfatterskap som da ikke gir like høy uttelling fraksjonert som ved entall. Når det gjelder student/faculty-ratio går og i motsette retninger, i tråd med hva vi kunne forvente.

My oppmerksomhet tross kritikk

Et fellestrekk ved rangeringer er at de måler og sammenligner forsknings- og utdanningsresultater på bakgrunn av kvantitative indikatorer, samtidig som noen (THE, QS og US News Report) også kjører egne omdømmemålinger. Til tross for kritikken blir de lagt stor vekt på, spesielt ARWU, QS og THE.

Det som skiller QS fra THE er at akademisk omdømme spiller en større rolle (40 %). Det er imidlertid kun forskningsomdømme som vurderes, ikke både forsknings- og undervisningsomdømme som i THE. Det benyttes i tillegg en omdømmeundersøkelse blant arbeidsgivere hvor disse blir bedt om å vurdere hvilke institusjoner de foretrekker å rekruttere ansatte fra. QS-rangeringen bruker peer review-data samlet inn fra 70 -80 000 forskere og akademikere og ca 40 000 representanter fra arbeidslivet. Disse to indikatorene er henholdsvis verdt 40 prosent og 10 prosent av universitetets mulige poengsum.

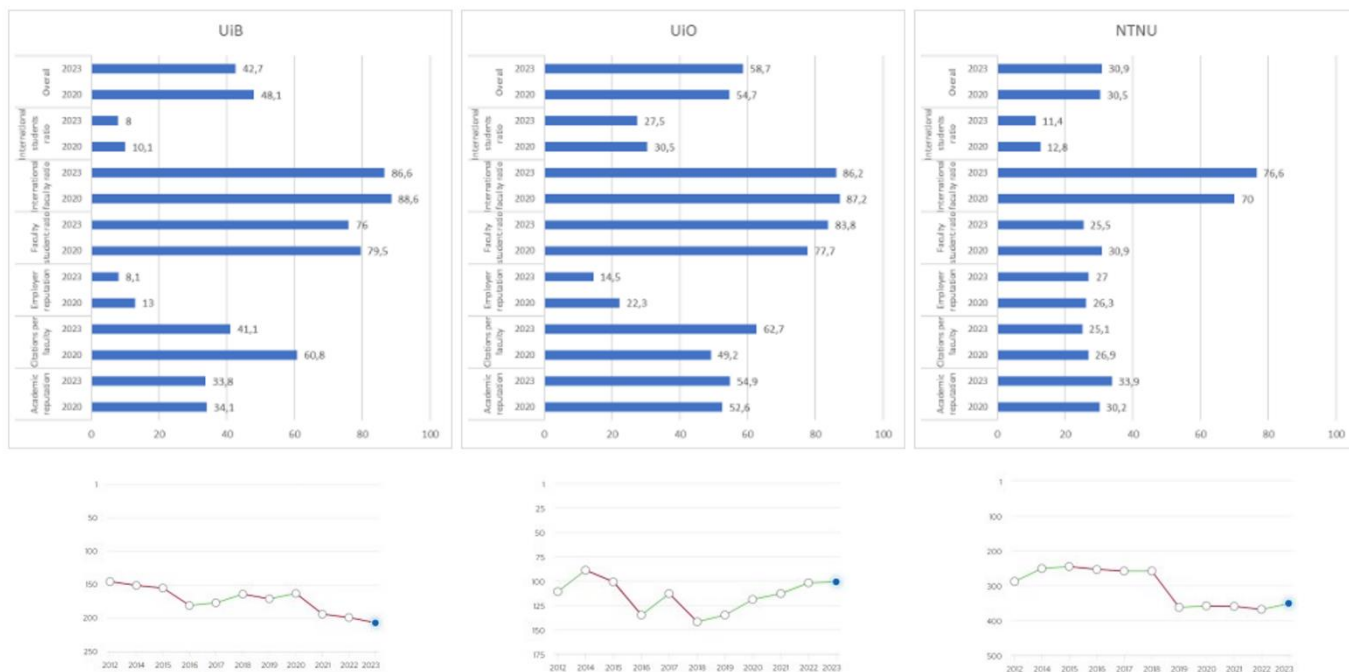
Her er kategoriene som brukes og hvor mye de vektlegges:

- Omdømmeundersøkelse i akademia (40 %)
- Ansatt-student-ratio (20 %)
- Siteringer per fagansatt (20 %)

- Omdømmeundersøkelse i arbeidslivet (10 %)
- Andelen internasjonale studenter (5 %)
- Andelen internasjonale fagansatte (5 %)

For øvrig er det i 2022 to nye indikatoren som ikke med i vektingen totalt. QS skriver i sin metodebeskrivelse at det er de seks andre indikatorne som teller for totalrankingen.

QS World university ranking 2023

Tanking QS 2023, Norden

↑ Rank	↓ University	↓ Overall Score
82	University of Copenhagen Copenhagen, Denmark	64.1
89	KTH Royal Institute of Technology Stockholm, Sweden	62.1
95	Lund University Lund, Sweden	60.1

101	 University of Oslo Oslo, Norway	58.7	
=104	 Technical University of Denmark Kongens Lyngby, Denmark	58	
=106	 University of Helsinki Helsinki, Finland	57.8	
=116	 Aalto University Espoo, Finland	55.9	
=125	 Chalmers University of Technology Gothenburg, Sweden	54.5	
128	 Uppsala University Uppsala, Sweden	54.3	
153	 Stockholm University Stockholm, Sweden	50.1	
161	 Aarhus University Aarhus, Denmark	48.6	
=185	 University of Gothenburg Gothenburg, Sweden	45.4	
207	 University of Bergen Bergen, Norway	42.7	
291	 University of Turku Turku, Finland	35.8	
=320	 Linköping University Linköping, Sweden	33.7	
330	 Aalborg University Aalborg, Denmark 	32.5	
=347	 University of Jyväskylä Jyväskylä, Finland	31.1	
=347	 University of Southern Denmark (SDU) Odense, Denmark	31.1	
=352	 Norwegian University of Science And... Trondheim, Norway	30.9	
=369	 Umea University Umeå, Sweden	29.9	

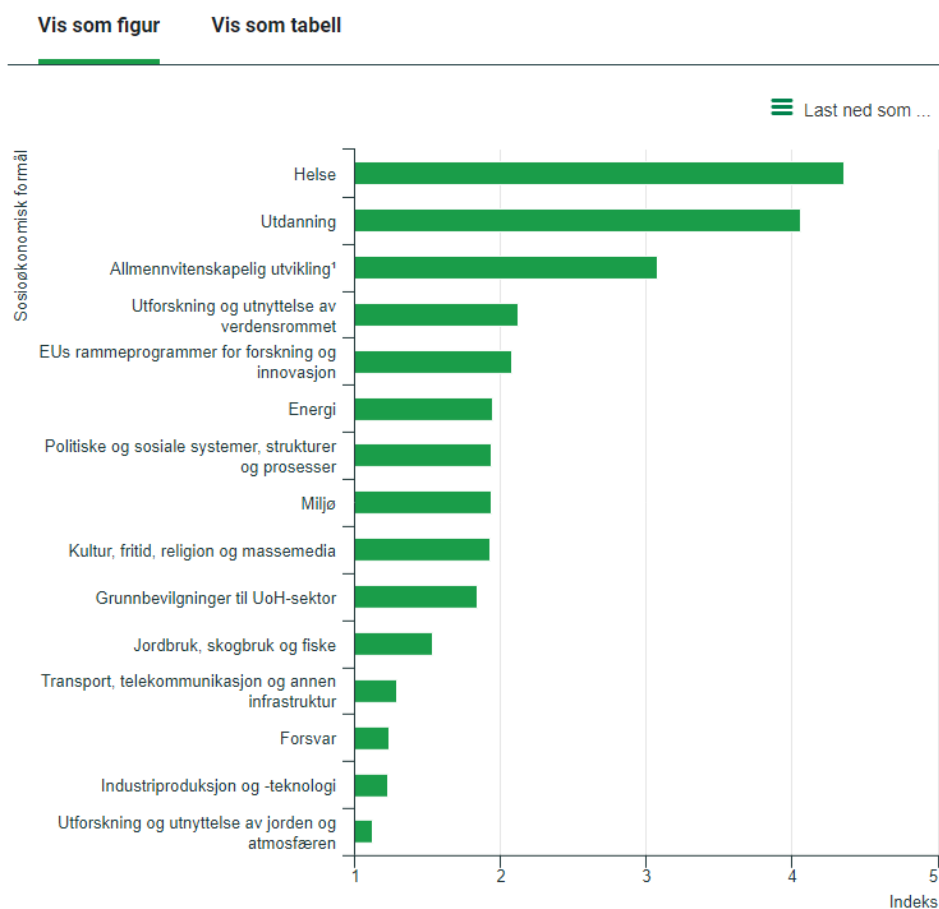
Helse har vært FoU-vinneren gjennom to tiår

Teikn i tida frå Analysegruppa, Universitetet i Bergen
Ansvareg redaktør: Ingar Myking

Helse er på toppen når det gjelder statlige bevilgninger til forskning og utviklingsarbeid de siste 20 årene, viser oversikt fra SSB.

Realveksten i den offentlige finansieringen av FoU har vært sterk de siste 20-årene med en dobling av statlige bevilgninger til FoU fra 2000 til 2021, viser nye tall fra SSBs [Forsknings- og næringspolitiske virkemidler statistikk](#). Finansieringen av helserelatert forskning og utviklingsarbeid har økt mest. Figur 1 viser økningen i statlige bevilgninger fra 2000 til 2021 etter ulike sosioøkonomiske formål basert på bevilgninger i faste 2017-priser (indeks 2000=1).

Figur 1. Økning i statlige bevilgninger til FoU fra 2000 til 2021. Indeks 2000=1

¹ Utenom grunnbevilgninger til UoH-sektor.

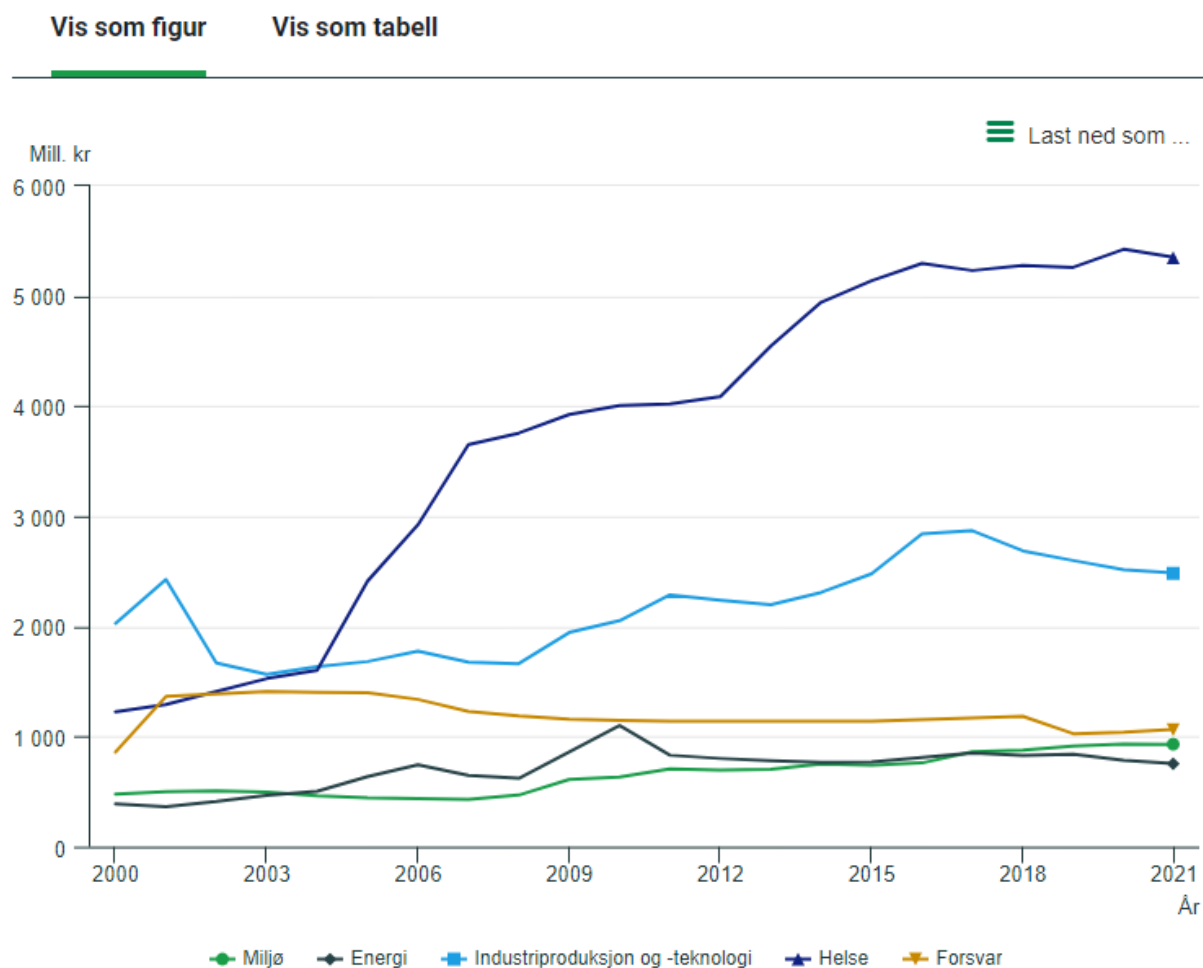
Kilde: [Nærings- og forskningspolitiske virkemidler](#), Statistisk sentralbyrå.

Vekslende prioriteringer

Figur 2 viser utviklingen i statlige bevilgninger for utvalgte, breie sosioøkonomiske formål fra 2000 til 2021 i faste 2017-priser. Her ser en at i starten av 2000-årene var det en annen tematisk prioritering enn de siste årene. Forskning og utviklingsarbeid knyttet til industriproduksjon og -teknologi hadde da høyere bevilgninger enn helse, mens forsvarsforskning hadde noe høyere bevilgninger under 2000-årene enn under 2010-årene. Statlige bevilgninger til miljørelatert FoU har hatt en stabil økende trend gjennom hele

perioden, mens bevilgninger til helserelevanter forskning økte trinnvis med betydelige løft i noen år. Statlige bevilgninger til energirelevanter FoU økte frem til 2010, og har ligget ganske stabilt siden.

Figur 2. Utvikling i statlige bevilgninger til FoU etter utvalgte sosioøkonomiske formål. Faste 2017-priser¹ (mill. kr)

¹ Deflateringen til faste 2017-priser er gjort med utgangspunkt i en veid prisindeks for produksjon i næring NACE-72 «Forskning og utviklingsarbeid». Prisindeksen er hentet fra Statistikkbanktabell 09170 i nasjonalregnskapet.

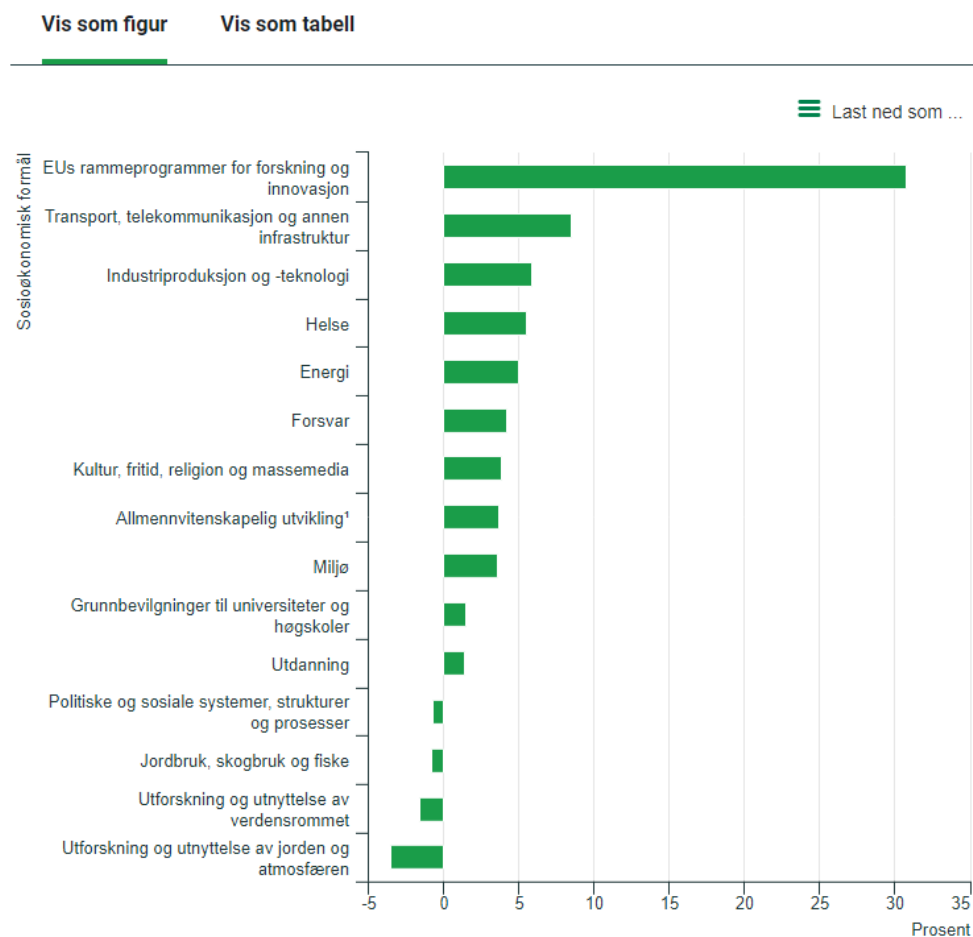
Kilde: [Nærings- og forskningspolitiske virkemidler, Statistisk sentralbyrå.](#)

Mere til EUs rammeprogrammer for FoU i 2022

Figur 3 viser anslått endring i statlige bevilgninger til FoU fra 2021 til 2022. Kontingenten for norsk deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning og innovasjon har økt med hele 30 prosent i løpende priser sammenlignet med saldert budsjett 2021. Også transport, telekommunikasjon og annen infrastruktur og industriproduksjon og -teknologi ligger nå blant topp-3 når det gjelder vekst i statlige bevilgninger til FoU fra 2021 til 2022.

Både helse, energi, forsvar og miljø får en økning rundt 4-5 prosent i løpende priser når det gjelder statlige bevilgninger til FoU i 2022.

Figur 3. Endring i statlige bevilgninger til FoU fra 2021 til 2022 etter sosioøkonomisk formål (løpende priser)

¹ Utenom grunnbevilgninger til UoH-sektor.

Kilde: Nærings- og forskningspolitiske virkemidler, Statistisk sentralbyrå.

Ny bok om kjønnsforskjeller i akademia

Kvinner har lavere sannsynlighet for å bli forfremmet fra førsteamanuensis til professor enn menn, er konklusjonene i et kapittel i boka [Research Handbook on Academic Careers and Managing Academics](#), utgitt på Edward Elgar.

På tross av flere år med politikk for å jevne ut kjønnsbalansen i akademia, er det fortsatt litt lavere sannsynlighet at kvinner når toppstillingsnivået. Siden kjønnsforskjellen varierer mellom fag, bør virkemidler for å redusere kjønnsforskjeller rettes mot spesifikke deler og fagfelt av universitets- og

høgskolesektoren, snarere enn å være generelle tiltak, mener de norske forfatterne Nicoline Frølich og Rune Borgan Reiling.

Årsakene til mannsdominansen i matematikk og naturvitenskap kan vise seg å være svært forskjellig fra årsakene som driver kvinnedominansen innen medisin og helse. Funnene til Frølich og Reiling viser at det ikke er kjønnsforskjeller i sannsynlighet for karriereopprykk på de lavere nivåene på den akademiske rangstigen i norsk akademia, men kvinner har en lavere sannsynlighet for å bli forfremmet fra førsteamanuensis til professor. Mønsteret er mest tydelig i humaniora og samfunnsvitenskap samt teknisk naturvitenskapelige fag.

Identitet viktig i møte med universitetsfusjoner

Vitenskapelig ansatte med ulike organisatoriske og akademiske identiteter påvirkes av og fortolker fusjonsprosesser forskjellig, hevdes det i [en artikkel i Higher Education](#).

Artikkelen bygger på en 2-årig følgevaluering av NTNU-fusjonen. Utgangspunktet for artikkelen er at vitenskapelige ansatte har flere identiteter – både organisatoriske og akademiske.

Tar tid

Fusjonsprosesser tar tid, og ansatte bærer med seg ulike identiteter i lang tid etter at en fusjon er formelt gjennomført. En fusjon setter identitetene i spill og kan bidra til ulike spenninger, men også muligheter for å bygge nye identiteter – ikke minst knyttet til det nye, fusjonerte universitetet. Selv om vitenskapelige ansatte identifiserer seg med det nye NTNU, opplever de likevel spenninger og press på sin akademiske identitet – særlig de som har store deler av identiteten knyttet til undervisning.

Høyskole eller universitet?

Vitenskapelige ansatte med en sterk akademisk identitet (både forskning og utdanning), kan også ha relativt svak organisatorisk identitet. Forholdet mellom de ulike identitetene knytter særlig an til om de tidligere var ansatt ved en høyskole eller universitetet, om campus er geografisk nært eller fjernt fra det tidligere universitetet og tilgangen til ressurser, hevder forfatterne Silje Marie Tellmann, Agnete Vabø og Siri Brorstad Borlaug.

Norge best i Norden i første utlysingsrunde av Horisont Europa

Nesten en av tre søknader med norsk deltakelse har fått gjennomslag i de aller første utlysningene i EUs Horisont Europa. Samtidig har norske aktører mottatt hele 3,26 prosent av de utlyste midlene så langt og det plasserer dermed Norge på topp i Norden når resultatene fra første runde med utlysninger er talt opp, ifølge Forskningsrådet.

Både kvaliteten på søknadene med norsk deltakelse, og andelen av de utlyste midlene som har gått til Norge, er høy. Hele 27 prosent av søknadene der Norge deltar er innstilte for finansiering. Dette er en langt høyere andel enn snittet for alle søknadene som er kommet inn. Det betyr at den norske suksessraten er bortimot dobbelt av hva som er gjennomsnittet når europeiske forskere konkurrerer om EU-pengene. Ambisjonen for Norge er å kapre 2,8 prosent av milliardene som lyses ut i det europeiske

forsknings- og innovasjonsprogrammet Horisont Europa. Nå viser altså de første utlysningene at vi ligger godt an med en returandel på hele 3,26 prosent.

Flere lektorstudenter fullfører studiene

Omtrent én av fire lektorstudenter slutter i løpet av normert tid. Den vanligste årsaken til at de slutter er at de vil studere noe annet, kommer det fram av en ny [NOKUT-rapport](#).

Våren 2020 startet NOKUT en omfattende [evaluering av de femårige lektorutdanningene for trinn 8–13](#). I rapporten kommer det fram at omtrent én av fire lektorstudenter hopper av studiene i løpet av den normerte studietiden. Det er en stor nedgang i frafallet sammenlignet med opptakskullene fra 2008 til 2010, da mer enn én av tre sluttet. Samtidig er det, på siste opptakskull som har studert i fem år, i underkant av 45 prosent som fullført studiet på normert tid. Både fullføring og frafall er høyere om man ser på normert tid pluss ett år. Den vanligste grunnen til at studenter slutter underveis er at de vil bytte til en annen utdanning eller har mistet motivasjonen for studiet. Samtidig er det også en del som peker på at den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig eller at de følte svak tilhørighet til lektorutdanningen.

Regjeringen foreslår endringer i universitets- og høyskoleloven

Regjeringen foreslår at myndigheten til å legge ned studiesteder skal være under politisk kontroll, og ikke være noe hvert enkelt styre ved universiteter og høyskoler kan bestemme alene, ifølge ny [høring om endringer i universitets- og høyskoleloven](#).

I høringen foreslår departementet også flere innstramminger i reglene om midlertidige ansettelser. Forslagene er en oppfølging av regjeringens politiske plattform og skal bidra til å få ned bruken av midlertidige ansettelser i universitets- og høyskolesektoren.

Departementet foreslår:

- oppheve særregelen om at søkere kan ansettes midlertidig i inntil tre år i stillingen eller en lavere stilling dersom det ikke er noen andre? Forslaget innebærer at institusjonen må følge de ordinære reglene om midlertidige ansettelser i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven.
- endre § 6-5 fjerde ledd slik at åremålsperioden for vikarer for ledere i åremål begrenses til én åremålsperiode, dvs. 4 år.
- oppheve § 6-6 om særregler for visse typer bistillinger. Forslaget innebærer at institusjonen må følge de ordinære reglene om deltidsstillinger i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven.
- Å lovfeste et krav om at det skal være to sensorer ved vurdering av bacheloroppgaver eller lignende oppgaver, det vil si større arbeider der det stilles krav til fordypning og selvstendighet
- At det stilles krav om to sensorer ved alle eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer og ved alle ikke-etterprøvbare eksamener
- At kravet om at én av sensorene skal være uten tilknytning til den delen av utdanningen der vedkommende skal være sensor, oppheves.

Fra 1. august 2022 trer i tillegg flere endringer i universitets- og høyskoleloven i kraft

Rettighetene for studenter ved graviditet og etter fødsel blir tydeligere, det blir nasjonale regler for studentpermisjon. Her er oversikten over endringene som nå kommer:

- **Tilrettelegging ved graviditet og etter fødsel**
Studenter som har barn kan ha rett på individuell tilrettelegging, i tillegg til rett til permisjon og utsatt eksamen.
- **Nasjonale regler for permisjon**
Nå blir det en overordnet nasjonal regel om rett til permisjon ved militærtjeneste, verv i studentpolitiske organer og når andre særlige grunner foreligger.
- **NOKUT sine oppgaver endres**
Oppgavene knyttet til godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring, fagskoleutdanning og høyere utdanning flyttes fra NOKUT til departementet, som etter planen vil delegere oppgavene til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir).
- **Valgfritt skriftspråk på eksamensoppgaver også ved private institusjoner**
Både statlige og private institusjoner blir nå pliktige til å tilby eksamen på det norske skriftspråket studenten ønsker. Frem til nå har ikke dette vært en plikt for private institusjoner.
- **Utdanningsplan**
Nå blir det lovfestet at formålet med utdanningsplanen er å være et virkemiddel for at studenten gjennomfører studiet. Dette skal tydeliggjøre at utdanningsplanen først og fremst er et virkemiddel for oppfølging av studieprogresjon og gjennomføring. Institusjonen skal i samarbeid med studenten utarbeide en utdanningsplan for studier av 60 studiepoengs omfang eller mer.
- **Universell utforming**
Bestemmelsen om universell utforming blir oppdatert i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 17 og 18.
- **Individuell tilrettelegging**
Alle som fullfører og består en utdanning, må ha oppnådd det fastsatte læringsutbyttet. Denne presiseringen i loven skal underbygge begrensningen som også gjelder i dag; at individuell tilrettelegging ikke må føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanning.
- **Institusjonens læringsmiljøutvalg**
Institusjonen kan opprette flere læringsmiljøutvalg, eller opprette underutvalg til læringsmiljøutvalget.

- **Klage over godkjenningsvedtak**

Klagebehandling over godkjenningsvedtak bør følge forvaltningslovens alminnelige regler om klage. Derfor er universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven nå endret, slik at klageorganet kan prøve alle sider av vedtaket når det behandler av klage over vedtak om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning.

- **Institusjonens klagenemnd**

Institusjonene kan opprette to eller flere nemnder ved institusjonen, istedenfor bare én klagenemnd, slik det er i dag.

- **Klage over formelle feil**

Bestemmelsene om klage over formelle feil ved eksamen blir presisert, slik at klageinstansen ikke på eget initiativ kan treffe vedtak som gjelder andre enn for den som har klaget – for eksempel å annullere eksamen for et helt kull. Hvis klageinstansen er i tvil om en eksamen skal annulleres for alle studentene må den sende saken tilbake til institusjonen for ny vurdering.

Fra 1. januar 2023 flyttes i tillegg godkjenningen av utenlandsk fag- og yrkesopplæring, fagskoleutdanning og høyere utdanning fra NOKUT til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HKdir).

Lovendringene kommer som en følge av omorganiseringen av Kunnskapsdepartementets underliggende etater og oppfølging av forslag i [NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler](#). Samtidig som disse endringene trer i kraft, jobber Kunnskapsdepartementet videre med den helhetlige gjennomgangen av universitets- og høyskoleloven med sikte på å fremme et forslag til ny lov om universiteter og høyskoler for Stortinget i 2023. I løpet av kort tid sendes det på høring forslag til flere endringer som følger opp Hurdals-plattformen og som vil være med å danne grunnlaget for ny lov.

Anbefaler mer satsing på datainfrastruktur

Forskere ved norske universiteter og institutter bør ha tilgang til datainfrastrukturer som muliggjør forskning og utdanning i verdensklasse. Da må det satses mer koordinert og på tvers av sektorer, både når det gjelder finansieringen og organiseringen av datainfrastrukturer i Norge, konkluderer et utvalg som på oppdrag fra regjeringen har skrevet en [rapport](#) om hvordan norsk datainfrastruktur bør utvikles videre.

Utvalgsarbeidet inngår i arbeidet med den reviderte [Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning](#), som regjeringen skal legge fram i oktober 2022.

Behov for mer koordinering

I rapporten redegjør utvalget for viktige utviklingstrekk nasjonalt og internasjonalt, foreslår ambisjoner for datainfrastrukturer i Norge og kommer med anbefalinger om finansiering og organisering av datainfrastrukturer. Utvalget peker blant annet på at sektordepartementene i større grad enn i dag må ta ansvar og bidra med finansiering av datainfrastrukturer. I tillegg mener de det er behov for en bedre koordinering og arbeidsdeling mellom aktører med ansvar for ulike datatjenester.

Rammeverk for bærekraftig finansiering

En viktig del av leveransen fra utvalget var å foreslå en modell for framtidige investeringer og drift av infrastrukturer for å oppnå gjenfinnbare, tilgjengelige, kompatible/samhandlende og gjenbrukbare forskningsdata (FAIR forskningsdata, det vil si Finable, Accessible, Interoperable og Reusable).

Utvalget foreslår et rammeverk som kan bidra til en mer bærekraftig finansiering av etablering og drift av datainfrastrukturer. Rammeverket er ment som et verktøy som både departementene, virkemiddelapparatet og infrastrukturer kan bruke for å utvikle egnede finansieringsmodeller.

Størst risiko for løsepengevirus og statlig hacking

UH-sektoren ble i 2021 utsatt for flere forsøk på datainnbrudd enn noen gang tidligere. Samtidig ble det registrert økt aktivitet fra statlige hackergrupper i sektoren, ifølge [HK-dir sin årlige rapport](#) om arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern hos 28 universiteter, høyskoler, direktorater og selskaper underlagt Kunnskapsdepartementet.

Rapporten viser systematikken i arbeidet er blitt bedre hos flertallet av virksomhetene, og at det iverksettes flere forbedringstiltak enn tidligere. Det er likevel behov for ytterligere forbedringer i sektoren for at kravene som departementet stiller til informasjonssikkerhet og personvern skal kunne ivaretas på en tilfredsstillende måte. Sektoren har særlig behov for å styrke kompetansen om hvordan viktige informasjonssikkerhets- og personvernoppgaver kan utføres i praksis, står det i rapporten.

Løsepengevirus

I tillegg øker sektorens avhengighet av digitale systemer og tjenester. Skadevirkningene kan derfor bli store dersom systemene og tjenestene rammes av alvorlige uønskede hendelser. HK-dir mener at sektoren bør være spesielt oppmerksom på risikoen som løsepengevirus og statlig hacking representerer.

Anbefalinger

Rapporten foreslår at det iverksettes enkelte sektortiltak for å redusere risikoen for alvorlige hendelser og forbedre arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern. De viktigste forslagene gjelder styrking av opplærings- og kompetansetilbudet i sektoren. Sektorens evne til å forebygge, oppdage og håndtere digitale sikkerhetshendelser bør også styrkes.

Følg med på høringer og aktuelle fra universitetssamfunnet

Er du interessert i oversikt over styredokumenter, høringsuttalelser og annet viktig saker fra UiB og universitetssamfunnet? Sjekk opp [Universitetssamfunnssidene på uib.no](#). Her vil også nyhetsbrevene fra Analysegruppen etter hvert bli lagt ut. En gylden mulighet til å følge diskusjonene og prosessene som angår UiB og kunnskapssektoren.